

BURDUR - ELMACIK OMURGALI FOSİL LOKALİTESİ

Berna Alpagut^a, Tanju Kaya^b, Serdar Mayda^b, Arzu Demirel^c, H.Ali Ekinci^d

^aAnkara Üniversitesi, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Antropoloji Bölümü, 06100 Sıhhiye, Ankara

^bEge Üniversitesi Tabiat Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi, 35100 Bornova/İzmir

^cMehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Antropoloji Bölümü, Burdur

^dBurdur Arkeoloji Müzesi Müdürü /Burdur

(berna.alpagut@gmail.com)

ÖZ

Güneybatı Anadolu'nun en büyük kapalı havzası olan Burdur Havzası ve onun tabanında yer alan Burdur formasyonu mam, kil, kum, çakıl ve yer yer traverten ara katkılı gölsel çökellerden oluşmuştur. Havza içinde meydana gelen tektonik hareketlere bağlı olarak oluşan bataklık alanlar giderek göle dönüşmüştür. Burdur Pliyosen gölü olarak bilinen bu gölün güney sınırında yer alan Elmacık Omurgalı Fossil Yatağı Göller Yöresinin en önemli fossil yataklarından birisidir. Burdur Kemer ilçesine bağlı Elmacık Köyü'nün 2km.güneyinde Elmacık Çayı ile sınırlanmış Ardıçtekkeler - Gökmentepeler ve Akbayırlar Mevkii arasında sırtlarda ve tepelerde omurgalı fosillerin varlığı ilk kez 1997-98 yılları arasında yapılan jeomorfolojik çalışmalar sonucunda bulunmuştur. 2006-2009 yılları arasında Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü izni ve Burdur İl Özel İdaresi'nin katkıları ile, Arkeoloji Müzesi Müdürlüğü'nün Başkanlığında oluşturulan bilimsel bir ekiple "Burdur ili, Kemer ilçesi, Elmacık Sulama Göleti Omurgalı Fossil Kurtarma Kazıları" isimli bir proje çerçevesinde dört yıl süren kazılar yapılmış ve fosiller gün ışığına çıkarılmıştır.

Burdur-Elmacık Faunası biyostratigrafik ve biyokronolojik açıdan ve MN17 Memeli Zonu (Erken Pleyistosen)'na işaret etmektedir. Burdur-Elmacık faunası elemanları arasında Anadolu'da fossil kaydı olmayan veya az sayıda örnek ile bilinen yeni taksonların varlığı söz konusudur. Özellikle iyi korunmuş olan güney mamutu fosilleri türün yayılım alanının saptanması açısından önemlidir. Fossil bulgular arasında Bovidae ve Rhinocerotidae ait örneklerin varlığı, ülkemizde bu türlerin anılan devir için tespit edilen ilk veriler olması açısından ise son derece değerlidir. Burdur - Elmacık Faunasının bileşenleri: Proboscidea (*Mammuthus meridionalis*, Elephantidae indet), Equidae (*Equus stenonis/altidens*, *Equus* sp.), Rhinocerotidae (*Stephanorhinus* cf. *etruscus*), Bovidae (*Gazellospira torticornis*, *Leptobos etruscus*, *Leptobos* sp., Bovidae indet.), Cervidae (*Eucladoceros* sp., Cervidae indet.) Testudinidae (*Testudo* sp.) ve kuş fosillerinden oluşmaktadır.

Paleoekolojik açıdan bakıldığında, faunadaki atların uzun ve ince metapodlara sahip olmaları nedeniyle açık alanları, geyiklerin ormanlık alanları, gergedan örneğinin diş ve iskelet yapısından ötürü çayırılık alanları, baskın güney mamutu bulgularının ise açık ormanlık alanları işaret ettiği söylenebilir. Tüm bu bulguların işaret ettiği paleoekolojik verilere göre 2.5 milyon yıl öncesinde Burdur çevresini geniş düzlüklerin ve ormanlık alanların oluşturduğu mozayik bir biyopropun çevrelediği düşünülmektedir. Burdur - Elmacık Faunası ile benzer fauna topluluğunun, Gürcistan, Yunanistan, Fransa ve İspanya'nın yaşıt lokalitelerinden de belirlenmiş olması, bu geniş koridor boyunca yapılan göçlerin Anadolu üzerinden yapıldığına işaret etmektedir. Burdur - Elmacık lokalitesi, bu kara koridoru üzerinde Anadolu'nun en zengin durağını oluşturmaktadır. Burdur Doğa Tarihi Müzesi'nde Elmacık Omurgalı Fosillerinin sergilenmesi 2014 yılı sonunda gerçekleşmiştir.

Anahtar kelimeler: Burdur-Elmacık Omurgalı Fossil Yatağı, Doğa Tarihi Müzesi, Paleoekoloji

BURDUR-ELMACIK FOSSIL VERTEBRATE LOCALITY

**Berna Alpagut^a, Tanju Kaya^b, Serdar Mayda^b, Arzu Demirel^c,
H.Ali Ekinci^d**

^aAnkara Üniversitesi, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Antropoloji Bölümü, 06100 Sıhhiye, Ankara

^bEge Üniversitesi Tabiat Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi, 35100 Bornova/İzmir

^cMehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen-Edebiyat fakültesi Antropoloji Bölümü, Burdur

^dBurdur Arkeoloji Müzesi Müdürü /Burdur

(berna.alpagut@gmail.com)

ABSTRACT

The Burdur Formation is the largest basin of SW Anatolia that consists of lacustrine deposits and discontinuous travertines. Swamp environment that formed due to tectonics in the basin transformed into lakes progressively. "Elmacık Vertebrate Fossil Locality", which is situated along the southern margin of the Burdur Lake, is one of the most important fossil deposits of the Lakes District. Vertebrate fossils were found initially around the ridges and hills between the Ardıçtekke Tepe – Gökmen Tepe – Akbayırlar Mevkii, about 1.5-2 km. south of the Elmacık village in Kemer township of Burdur through the geomorphological surveys during 1997-98. 4 years of excavations and field surveys were conducted by the project entitled as "Burdur–Kemer–Elmacık Vertebrate Fossil Deposits Rescue Excavation" under the direction of Burdur Archaeology Museum Directorate and the authorization of Ministry of Culture and Tourism with the support of the Burdur Provincial Directorate of Administration between 2006-2009.

Burdur-Elmacık Fauna is biochronologically placed in MN17 mammal zone (early Pleistocene). Burdur - Elmacık fauna has a quiet influence on paleontology as having included some taxa that has either never been recorded or has very limited records in Anatolia. Especially, well preserved Southern Elephant fossils have a great importance to understand the dispersal of this species. Also, Bovidae and Rhinocerotidae taxa are the first Early Pleistocene records from Anatolia. Faunal list of the Burdur - Elmacık Locality consist of: Proboscidea (*Mammuthus meridionalis*, Elephantidae indet); Equidae (*Equus stenorhinus/altidens*, *Equus* sp), Rhinocerotidae (*Stephanorhinus cf. etruscus*), Bovidae (*Gazellospira torticornis*, *Leptobos etruscus*, *Leptobos* sp., Bovidae indet., Cervidae (*Eucladoceros* sp., Cervidae indet.) Testudinidae (*Testudo* sp.) and Aves. In paleoecological point of view, the equids of the fauna represents an open environment, the cervids represent woodlands, the rhinos represents grassland and the dominant southern Elephant represents open woodlands. Shortly the paleoecological signals, learned from the faunal studies, point out a mosaic biotope surrounded Burdur region some 2.5 ma. ago.

Similar faunal assemblage of Burdur-Elmacık Fauna were also recorded in Georgia, Greece, France and Spain which could point out a migration pattern for the faunal elements via corridors over Anatolia during that period. The Burdur-Elmacık locality is the richest Anatolian fauna on this corridor. The Elmacık Vertebrate Fossil collections have been exhibited in Burdur Natural History Museum since the end of 2014.

Keywords: Burdur-Elmacık Fossil Vertebrate Locality, Natural History Museum, Paleoecology